

Centralna Biblioteka Uniwersytecka im. M. Eminescu w Jassach

Z DZIEJÓW JEDNEJ Z NAJSTARSZYCH BIBLIOTEK RUMUŃSKICH

Centralna Biblioteka Uniwersytecka w Jassach, nosząca imię genialnego poety, Michała Eminescu — symbol wiecznie młody dla kultury rumuńskiej — była przez 340 lat swego istnienia aktywnym czynnikiem twórczym kultury, cywilizacji i szkolnictwa. Historia tej biblioteki, będąca przedmiotem studiów wielu badaczy, odsłania cały proces kulturalno-oświatowy rozwijający się w Jassach kilka wieków wstecz, potwierdzając, że każda ksiąznica jest najtrwalszą, najodporniejszą i najskuteczniej broniącą się przed starością instytucją kulturalną.

Bogate dzieje Centralnej Biblioteki Uniwersyteckiej im. M. Eminescu wiążą się z duchową i burzliwą ewolucją Mołdawii. Początki jej sięgają XVII wieku (w przybliżeniu 1640 r.), kiedy to władca Mołdawii, Vasile Lupu założył szkołę zwaną Academia Vasiliana lub Domneasca w klasztorze Trei Ierarhi (Trzech Prałatów). Przetrwał on do dziś jako bezcenny zabytek, ciągle piękny i podziwiany przez zwiedzających miasto. W tej szkole nauczano wówczas teologii, retoryki, dialektyki, gramatyki, arytmetyki, geometrii, astronomii i muzyki. Pierwsza dotacja dla biblioteki wpłynęła od samego Vasile Lupu, lecz z książek ofiarowanych przez niego znamy dzisiaj tylko jedną. Jest to trzeci tom dzieła Ioana Hristosoma, wydany w 1612 r. w Eton (Anglia). Dokumenty historyczne świadczą jednak, że biblioteką Akademii Vasiliana była bogata i poliglotyczna: gromadziła książki greckie, łacińskie, cerkiewno-słowiańskie, włoskie i polskie. Przeważały księgi greckie, ponieważ w ówczesnych akademiach wykładano w języku greckim — języku religii prawosławnej, związanej z tradycjami Bizancjum i kościołem grekokatolickim, do którego należały księstwa rumuńskie¹.

W okresie od 1640 r. do 1714 — jak stwierdza wnikliwy badacz dziejów Biblioteki Uniwersyteckiej w Jassach, Nicos Gaidagis — „rozwijała się

¹ Wspomnieć należy o sytuacji politycznej Mołdawii i Wołoszczyzny, które będąc wasalami Turcji, ale nie zamienione nigdy w paszałyki, przeżyły w XVIII wieku okres „władców fanariockich”. Fanarioci — potomkowie wyższej klasy społeczności greckiej z dzielnicy Istambułu — Fanaru — wywierali wpływ na życie polityczne Imperium Otomańskiego dzięki swej rozległej kulturze i znajomości języków obcych. Dlatego byli wykorzystywani przez Portę Otomańską w polityce zagranicznej. Od 1711 roku w Mołdawii sprawowało władzę 36 fanariotów, a od 1716 w Wołoszczyźnie — 40. Fanarioci byli często przenoszani z jednego księstwa do drugiego. Reformy, prawie identyczne, przeprowadzone w obu księstwach, umożliwiały podobny rozwój, przyczyniając się do ich późniejszego zjednoczenia.

ona równocześnie z rozwojem oświaty i szkolnictwa ponosząc straty w poszczególnych okresach historycznych, podobnie jak akademie książęca w Jassach².

Oczywiście, wydarzenia, takie jak wojny mołdawsko-polskie z lat 1686—1687 i wojna rosyjsko-turecka z 1710 r., w której siły zbrojne Mołdawii pod dowództwem Dimitria Cantemira pokonane zostały przez Turków oraz pożar w 1723 r., w wyniku którego szkoła w Trei Ierarhi przeniesiona została do klasztoru Barnowski — zburzyły na jakiś czas funkcjonowanie książęcej akademii i innych szkół w Mołdawii. Ale biblioteka przetrwała, co więcej, w 1714 r., kiedy władca mołdawski Nicolae Mavrocordat otworzył na nowo szkołę grecką, Hirsant Notara, patriarcha Jerozolimy, przybyły specjalnie w tym celu do Jass, wzbogacił zbiory biblioteki o nowe książki. Po swoim wyjeździe z księstw naddunajskich troszczył się nadal o szkoły książęce w Jassach i Bukareszcie wzbogacając ich zbiory. Nicolae Iorga, znany historyk dotarł do dwóch książek ofiarowanych przez Hirsant Notara w 1714 r. szkole książęcej w Jassach. Na okładce jednej z nich *Prawosławne wyznanie wiary*, wydanej w Snagov w 1699 roku ofiarodawca napisał: „Jerozolimy Patriarcha Hirsant ofiarowuje nowej książęcej szkole greckiej w Jassach i przeklęty niech będzie ten, kto ją stąd zabierze. 1714, w miesiącu kwietniu”³.

V. A. Urechia natknął się w 1888 r. w seminarium „Veniamin” w Jassach na traktat retoryczny *Publicum aerarium Reginae eloquentiae ad usum Sarmaticae juventutis Leopoli referatum* z 1664 roku, ofiarowany przez tegoż samego Hirsanta Notarę szkole w Jassach. Przypuszcza się, że traktat ten służył do nauki synów kronikarza Mirona Costina i że, po wygnaniu rodziny Costin, książka trafiła do rodziny Cantemir. Prawdopodobnie Dimitrie Cantemir zawiózł ją do Konstantynopola, skąd Hirsant Notara ofiarował ją następnie szkole w Jassach.

Sekcja Starodruków Centralnej Biblioteki Uniwersyteckiej im. M. Eminescu przechowuje i dzisiaj wiele książek z donacji 1714 roku i późniejszych. Ileż spośród nich nie przeszło przygód równie fascynujących jak wspomniany wyżej traktat? W każdym razie liczne zapiski w książkach, jak w inkunabule z 1490 r. *Opuscula anatomica nova... de motu circulatoria in corde*, wielkiego francuskiego lekarza, Jeana Riolana (Joannes

² Nicos Gaidagis, *Contribuții la istoricul Bibliotecii Centrale Universitare din Iași (Przyczynek do historii Centralnej Biblioteki Uniwersyteckiej w Jassach)*, *Anuarul Institutului de istorie și arheologie A. D. Xenopol*. (Rocznik Instytutu Historii i Archeologii A. D. Xenopol), XIII, 1976.

³ N. Iorga, *Ceva mai mult despre viața noastră culturală și literară în sec. al XVIII-lea (Coś więcej o naszym życiu kulturalnym i literackim w XVIII wieku)*, *Extras din Analele Academiei Române*, seria II, secțiunea istorică (nadbitka z *Anales Akademii Rumańskiej*, seria II, sekcja historyczna), tom XXXVIII, Bukareszt 1916 s. 7 (80).

Riolanes), który żył w Paryżu w latach 1577—1657, w *Alphabetum rozmaitym heretykom niewiernym dla ich nauczania i nawrocenia do Wiary Katholickiey...*, wydanym w Czernihowie w 1681 roku w drukarni Łazarza Baronowicza, w książce Owidiusza *Tristum libri V, Fastorum libri VI, De Ponto libri IV* itp., wydanej w Krakowie w 1674 roku, w *Aeschyli Tragediae VII*, wydanej w 1557 roku, w *Homeri Odysseia Batrachomiomachia. Hymni XXXII*, wydanej w Wenecji w 1542 roku, w *Summa totius Theologiae „prima pars”* Tomasza z Akwinu z 1612 roku, w *Opuscula Varia (in philosophiam)* Joannesa Timulusa i w innych — pozwoliły historykom rumuńskiego szkolnictwa odtworzyć liczne reorganizacje szkoły z Mołdawii, której dane było opierać się burzliwej historii.

W 1728 roku, wraz z objęciem władzy przez Grigore Mateia Ghica szkoła książęca została na nowo zreorganizowana i znów pojawiają się na jej książkach zapiski dokonane przez Hrisanta Notarę z okazji kolejnej wizyty w Jassach. Biblioteka była przenoszona z klasztoru Barnowski do klasztoru św. Sawy i z powrotem, zarządzający zaś szkołą prawdopodobnie dawał do podpisu Hrisantowi Notara książki ofiarowane po 1714 roku. Kiedy w 1716 r. władca Mołdawii, Grigore Ghica zbudował szkołę, przeznaczoną dla synów bojarskich, własne lokum (obok siedziby metropolity w Jassach), także biblioteka rozrosła się znacznie poprzez zakupy, donacje władcy panującego oraz podskarbiego, Gheorghe Costachi. Wówczas przewidziano stworzenie w niej etatu bibliotekarza, ponieważ zbiory już nie mogły dłużej pozostawać w rękach prostego mnicha. Prawdopodobnie akademia działała normalnie do 1785 roku, kiedy to inny władca, Alexandru Mavrocordat, rozwiązał ją wypędzając wszystkich nauczycieli i uczniów. Biblioteka wszakże uniknęła zemsty Mavrocordata, zaś pod koniec XVIII wieku zarządzenie podpisane przez metropolitę, Iacoba Stamatii przewidywało specjalny przywilej i nakazywało troskę, by „strzec książek całych i bez braków”, przyznając zarazem bibliotece prawo „legalnego depozytu”, które zobowiązywało każdego drukarza lub handlarza książek do składania w bibliotece jednego egzemplarza każdego dzieła wydrukowanego lub wystawionego do sprzedaży dla „przyozdobienia i dobrego imienia tej biblioteki”.

Inni miłośnicy książek, którymi byli m. in. Thoma Dimitroiu z Kastorii i jego żona Arghyra, zadbali o wzbogacenie biblioteki, tłumacząc na język rumuński i przepisując ręcznie rzadkie książki, wymieniane dzisiaj na poczesnym miejscu w Starej Bibliografii Rumuńskiej.

Część początkowego jej stanu posiadania, zwłaszcza starodruki cerkiewno-słowiańskie przeniesione zostały w 1804 r. do seminarium „Veniamin” w klasztorze Socola w Jassach, wówczas gdy prawdopodobnie szkolnictwo teologiczne oddzieliło się ostatecznie od akademii.

Po wydarzeniach rewolucyjnych 1821 roku (Eteria, ruch rewolucyjny,

kierowany przez Tudora Vladimirescu w księstwach rumuńskich) sułtański firman rozwiązał akademie książęce w Bukareszcie i Jassach, będące — jego zdaniem — „instrumentami podżegania do buntu”. Biblioteka w Jassach, pozostawiona bez opieki bibliotekarza i niewykorzystywana, przetrwała jednak do ponownego otwarcia i reorganizacji szkoły przeprowadzonych przez władcę, Michała Sturzę, który nadał szkole imię — Academia Mihăileană.

Drugi etap historii Centralnej Biblioteki Uniwersyteckiej w Jassach rozpoczął się więc gdzieś w latach 1838—1839, kiedy to jako ksiąźnica Akademii Mihăilenă została zreorganizowana i zamieniona w bibliotekę publiczną do użytku wszystkich mieszkańców miasta. Stolnik, D. Gusti, który pełnił funkcję bibliotekarza, sporządził pierwszy katalog tematyczny z podziałem na: teologię, nauki prawne, filozofię (z poddziałami na: fizykę, historię naturalną, medycynę, matematykę, sztukę), nauki humanistyczne (gramatyka, retoryka, poezja), biografie, historię. W każdej grupie książki podzielone były według języków: greckiego, łacińskiego, francuskiego, włoskiego, niemieckiego i rumuńskiego.

Znajdujemy się już w Jassach na początku XIX wieku, kiedy to zaczyna tworzyć się szeroki krąg czytelników wykształconych przez szkolnictwo, które rezygnuje stopniowo z języka greckiego. W seminarium „Veniamin” w klasztorze Socola wykładano w 1814 roku po raz pierwszy gramatykę rumuńską, a działacz oświatowy Gh. Asachi zainaugurował w 1828 roku w szkole książęcej w Jassach wykłady z inżynierii w języku rumuńskim. Zaczynają się pojawiać zagraniczni księgarze: w 1827 r. F. de Bogusz pochodzenia polsko-ormiańskiego; spośród innych znani byli Szwajcarzy, Prusacy i Austriacy. Docierają również książki z bibliotek obcych konsulatów, m. in. francuskiego, o czym wspomina książę Karł Friedrich Reinhard (pochodzący z Wirtembergii) w liście do Goethego z 1828 roku. Książę F. Reinhard był w 1806 r. konsulem Napoleona w Jassach. Krąży także książki towarzystw literackich, które powstają w tymże okresie. Na przykład Towarzystwo Lekarzy i Naturalistów w Jassach, założone przez M. Zotta, jednego z pierwszych lekarzy rumuńskich, który poczynił pierwsze w Rumunii obserwacje z dziedziny patologii zawodowej, udostępniało niemieckie książki i czasopisma medyczne, farmaceutyczne i kulturalne. Biblioteka tego pierwszego rumuńskiego towarzystwa naukowego o dużym znaczeniu dla rozwoju kultury narodowej po przyłączeniu wzbogaciła bibliotekę Akademii Mihăileană.

Z katalogu biblioteki Towarzystwa Lekarzy i Naturalistów (opublikowanego w Jassach w 1814 r.) dowiadujemy się, że dysponowała ona 562 tytułami w 2059 tomach z zakresu: filozofii, fizyki, historii naturalnej, medycyny, matematyki, teologii, sztuki, gramatyki, retoryki, poezji, geografii i biologii.

Biblioteka Mihăileană, podobnie jak Akademia, przeżyła ciężkie dni w 1847 roku, kiedy to panujący wówczas Grigore Ghica wprowadził język urzędowy i wykładowy — francuski, by dopiero w 1851 r. odzyskać swój poprzedni profil. Dużą pomocą dla biblioteki stał się w tym okresie „egzemplarz obowiązkowy” oraz dary wielu rumuńskich luminarzy, jak poeta Vasile Alexandri, kompozytor Flechtenmacher i inni. Niestety, brak fachowej opieki i niegospodarność stały się powodem zamknięcia biblioteki w 1859 r. Sama instytucja wszakże przetrwała do 1860 roku (ze stanem 1823 dzieł w 4166 tomach), kiedy to szkolnictwo wyższe w Mołdawii ukonstytuowało się ostatecznie po utworzeniu Uniwersytetu im. Al. I. Cuza, który rozpoczął działalność na czterech fakultetach: naukoznawstwa, literatury i filozofii, prawa i teologii. Pod wpływem ludzi o wielkiej kulturze, takich jak Mihail Kogălniceanu i Bogdan Petriceicu Hasdeu, książce Al. I. Cuza, który urzeczywistnił unię dwóch księstw rumuńskich, otoczył uczelnię w okresie swego siedmioletniego panowania troskliwą opieką, dostrzegając w niej trafnie fundament, na którym rozwija się i powstaje kultura i cywilizacja rumuńska.

Nie może budzić zdziwienia, że uniwersytet potrzebował dobrej biblioteki. Bogdan Petriceicu Hasdeu, lingwista, historyk i pisarz, jeden z najwybitniejszych przedstawicieli kultury rumuńskiej XIX w., będąc przez pewien czas kustoszem biblioteki w Jassach, zmienił jej nazwę na BIBLIOTEKA ULPIA, wzorując się na nazwie sławnej biblioteki w Rzymie, założonej przez imperatora Trajana.

Ustawą Kreculesku dla szkolnictwa uniwersyteckiego z 1864 r. Biblioteka Ulpia stała się BIBLIOTEKĄ CENTRALNĄ, powiększając swoje zasoby zbiorami starej biblioteki metropolity, kolekcjami książek greckich z kościoła prawosławnego Nikorica oraz donacjami wielu uczonych i ludzi kultury, m. in. darem Hurmuzaki z 1871 r. oraz wielką darowizną (1498 vol.) Adamaki z 1900 r.

Regulamin funkcjonowania, przyjęty w 1864 r. wprowadził, niestety, przestarzały system „biblioteki salowej” (Saalbibliothek) zarzucony już wówczas przez biblioteki zachodnie. Książki przechowywano w pomieszczeniach z wysokimi szafami pod ścianami, zaopatrzonymi w drabinki umożliwiające dostęp do wyższych regałów. Ówczesny bibliotekarz wyróżniał się bardziej publikacjami z zakresu filozofii lub archiwistyki niż wiedzą fachową z bibliotekarstwa czy bibliotekonomii. Nie doceniano roli informacji naukowej dla czytelników, nie zwracano uwagi na potrzebę selekcji książek i ich katalogowania (słynny jest przykład Gotholda Lessinga, znanego powszechnie w świecie naukowym, który będąc bibliotekarzem w Wellsenbüttel nie wypożyczył nigdy nikomu ani jednej książki). W Jassach typem uczonego bibliotekarza był B. P. Hasdeu, który jako kustosz przepisał ręcznie rzadki egzemplarz książki z XVII wieku, wyda-

nej w Odessie; również Mihail Eminescu, będąc dyrektorem Biblioteki Centralnej w jednym z okresów swego dramatycznego życia, zajmował się opracowaniem gramatyki sanskrytu a nie bibliotekoznawstwem.

W oparciu o zachowane katalogi Biblioteka Centralna posiadała: w 1876 r. — 10 265 dzieł w 27 596 tomach; w 1904 r. — 121 113 dzieł; w 1910 r. — 300 000 vol. Niestety czytelnik w poszukiwaniu książki zmuszony był przekartkować 15 katalogów pisanych ręcznie, by dotrzeć do poszukiwanego dzieła lub dowiedzieć się, że go nie znajdzie.

W 1897 r. Biblioteka Centralna została przeniesiona do nowego gmachu uzyskując w nim m. in. wspaniałą salę z przepięknymi freskami na suficie i rzeźbami w drzewie dębowym (obecnie w sali tej mieści się biblioteka Instytutu Politechniki Gh. Asachi w Jassach). Mimo to warunki pracy i sposób administrowania okazały się niezadowolające, biblioteka nie dotrzymywała kroku w rozwoju uniwersytetu. Memoriał komisji, napisany pod przewodnictwem Gusti z 1911 r., analizując właśnie te niedostatki, wskazywał na potrzebę modernizacji biblioteki. Skutki nie dały na siebie długo czekać. W 1914 r. Biblioteka Centralna publiczna stała się znowu biblioteką uniwersytecką. Zarzucono system „biblioteki salowej”, przyjmując typ biblioteki nowoczesnej, lansowany przez Włocha, A. Pazizzi (dyr. British-Museum) i udoskonalony w drugiej połowie XIX w. w praktyce bibliotek amerykańskich i niemieckich.

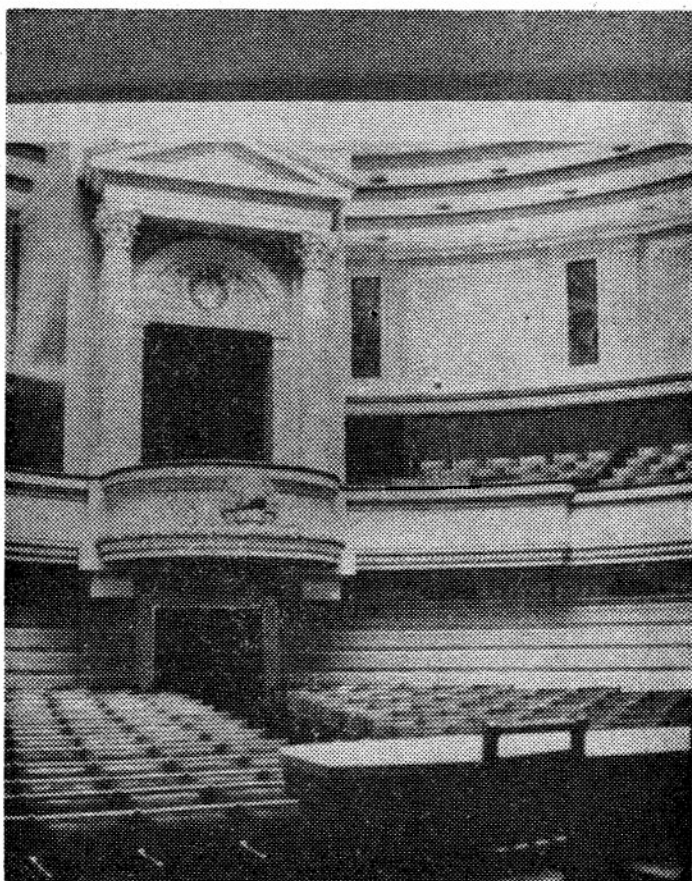
Według tej koncepcji magazyn książek i administracja są oddzielone od czytelni służącej wyłącznie czytelnikowi, mającemu tam równocześnie dostępne zbiory podręczne (bibliografie, periodyki, encyklopedie, podręczniki itp.). Magazyny książek, skupiające podstawowy księgozbiór, są skonstruowane według kryteriów technicznych, zabezpieczających właściwe warunki składowania i konserwowania książek. Katalogi opracowane według autorów lub dziedzin wiedzy (alfabetyczny i rzeczowy) pomagają w identyfikacji poszukiwanych książek, a dodatkowe informacje bibliotekarzy w czytelni lub okienkach wypożyczalni mają ułatwić użytkownikowi dostęp do księgozbioru. Współczesna biblioteka staje się skomplikowanym organizmem, którego funkcjonowanie wymaga od personelu kwalifikacji naukowych, technicznych a nawet handlowych.

Godnym pożałowania w dziejach biblioteki był okres pierwszej wojny światowej. W wyniku działań wojennych, dezorganizacji życia, uchodźstwa i grabieży, rozproszeniu lub zagubieniu czy całkowitemu zniszczeniu uległo wiele bezcennych dokumentów. Szybko jednak zabiłżniła te rany restytuując działalność natychmiast po przesunięciu się linii frontu.

W 1916 r. biblioteka przenosi się do nowych pomieszczeń w imponującym luksusowym gmachu z Fundacji Ferdynanda (jeden z pomników historycznych Jass). Stawiać jednak musi czoło wielu problemom, głównie finansowym, administracyjnym i kataklizmom. Skromny budżet bi-

blioteki w okresie kryzysu ekonomicznego lat 1929—1932 został ograniczony niemal do zera, brakowało pieniędzy na wynagrodzenie bibliotekarzy i zakup książek. Obojętność administracji i niekompetencja hamowały pracę, pożar zaś, który wybuchł w 1932 r. dopełnił miary nieszczęść. Biblioteka jednak oparła się tym przeciwnościom, a począwszy od 1932 r., dzięki zainteresowaniu ówczesnego rektora uniwersytetu Traian Bratu, zaczęła się umacniać i usprawniać swoją działalność. Obok mecenatu rektora wpłynęła na to reorganizacja, przeprowadzona pod dyktando Kursta Kleina. Oparto ją na wzorcu Biblioteki Instytutu Ekonomii Światowej Uniwersytetu w Kiel (dzieło Harmsa i Gülicha).

Względnie stabilny rozwój biblioteki zakłóciły wydarzenia drugiej wojny światowej, które doprowadziły do jej ponownego zamknięcia w 1944 roku. Nie trwało to jednak długo. Bezzwłocznie po przywróceniu pokoju i ustanowieniu porządku socjalistycznego podniosła się swymi si-

Aula Centralnej Biblioteki Uniwersyteckiej im. M. Eminescu w Jassach

łami i korzystając ze szczodrej pomocy państwa zaszczytnie pełni rolę w odrodzonym życiu kulturalnym współczesnych Jass, do której przygotowywała ją wielowiekowa historia.

Obecną nazwę CENTRALNEJ BIBLIOTEKI UNIWERSYTECKIEJ MIHAIL EMINESCU nosi o 1948 roku. Uświęcona aktem rządowym została podniesiona do rangi jednej z najważniejszych instytucji, podtrzymujących i rozwijających tradycje nauki i kultury rumuńskiej ściśle związanej z historią szkolnictwa rumuńskiego, z kontynuacją kultury na tej ziemi, nieodzownej każdemu światłemu obywatelowi. Bez niej trudno sobie wyobrazić efekty dydaktyczno-naukowe uniwersytetu w Jassach.

Aktualnie Centralna Biblioteka Uniwersytecka M. Eminescu, pełniąca tak ważną rolę, znana i ceniona w kraju i za granicą, jest wielką księżnicą encyklopedyczną, wzbogacaną bieżącą produkcją wydawniczą, posiadającą rozbudowany aparat informacyjno-naukowy w postaci katalogów klasyfikacji dziesiętnej, gromadzącą, opracowującą, przechowującą i udostępniającą licznej rzeszy czytelników dokumenty pierwotne i wtórne.

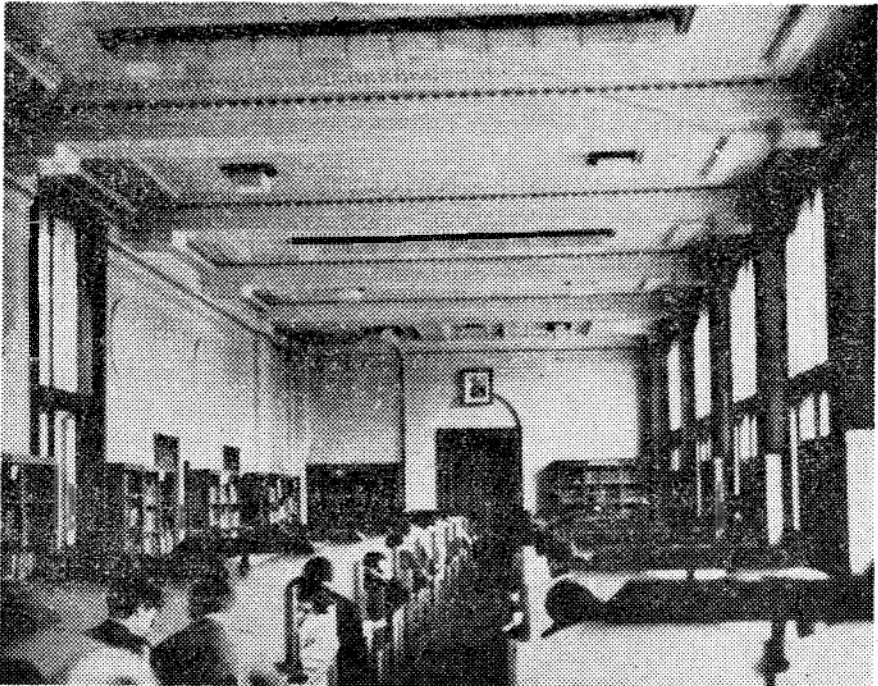
Centralna Biblioteka Uniwersytecka wraz z 18-oma filiami, zorganizowanymi według specjalizacji naukowej reprezentowanych przez uniwersytet dyscyplin posiada 2 100 000 vol. i jednostek obliczeniowych: inkunabułów, książek i czasopism. Spośród licznych filii na pierwszym miejscu wymienić należy Bibliotekę Seminarium Matematycznego im. Al. Müllera, posiadającą najbardziej kompletne i najstaranniej zgromadzone piśmiennictwo wśród bibliotek tego typu w świecie. Na zbliżonym poziomie znajduje się Biblioteka Wydziału Chemii. Wysoką rangę posiadają biblioteki filialne: geografii, historii, prawa, ekonomii, biologii, filologii i inne. Zarówno zasób Centralnej Biblioteki Uniwersyteckiej, jak też bibliotek filialnych jest opracowany i wyposażony w bogaty aparat informacyjny. Należą do niego katalogi: alfabetyczny, przedmiotowy, analityczny i syntetyczny. Wzbogacają go kompleksowe informatory i opracowania bibliograficzne. Z ciekawszych informatorów należy wymienić: *Katalog Książek Greckich* opracowany przez wytrawnego specjalistę, kustosa Nikosa Gaidagisa, *Katalog Książek Unikalnych*, *Biuletyn Książ Obcych*, *Bibliograficzny Indeks Czasopisma „Anale”* Uniwersytetu Al. I. Cuza, wydany w 2 tomach, *Bibliograficzny Przewodnik Adnotowany Socjologii* oraz *Bibliograficzny Indeks Czasopisma „Albina Româneasca”* (Rumuńska Pszczoła) obejmujący lata 1829—1849.

Wśród bogatych zbiorów poczesne miejsce zajmują unikalne księgi obce w liczbie 5000, stare księgi rumuńskie z okresu 1508—1830, będące drugim po zasobie Akademii w Bukareszcie najbogaszym zbiorem starodruków, rękopisy w liczbie 1200, wśród których znajdują się najstarsze w kraju przekazy źródłowe, jak *Lekcjonat ewangeliczny grecki* z XII wieku. W zespole rękopisów znajdują się również muzykalia bizantyjskie

i postbizantyjskie, większość kronik historycznych pisanych w języku rumuńskim, dzieła rękopiśmienne: Gh. Asachi, N. Kogalniceanu, I. Creanga, M. Eminescu, G. Ibraileanu.

W zbiorach specjalnych czytelnik może korzystać z barwnych albumów (10 000), partytur muzycznych (12 600), starych atlasów i map o wielkiej wartości historyczno-dokumentacyjnej (2320), bogatej grafiki, na którą się składają stare sztychy i współczesne ryciny.

W zbiorze unikalnych dokumentów wartości narodowej znajduje się między innymi cenne czasopismo Gh. Asachi pierwszej edycji w języku francuskim *Le glaneur moldo-valaque* (Jassy 1864), *Arhiva Romaneasca* B. P. Hasdeu (wyd. II z 1840 r.) oraz *Tablou general a materilor de invatatura in Academia Mihaileana si scolile publice din Moldova* (ogólny obraz przedmiotów nauczania w Akademii Mihaileana i w szkołach publicznych Mołdawii — Jassy 1835 wyd. francuskie).

Czytelnia naukowa Centralnej Biblioteki Uniwersyteckiej im. M. Eminescu w Jassach
Jedna z czytelń

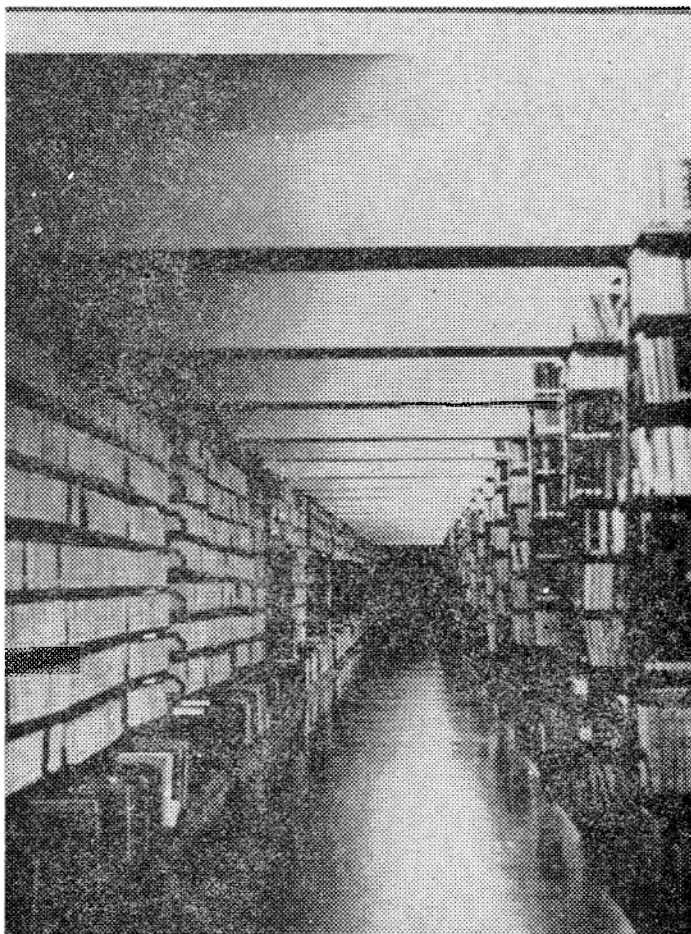
Biblioteka posiada znaczną kolekcję ksiąg greckich z różnych okresów i z wielu krajów. Można tu wymienić *Ewangeliarz z Jass* kaligrafowany uncjalnymi literami na miękkim pergaminie z końca IX wieku o szczególnej wartości artystycznej; jest on najstarszą księgą grecką z zachowanych w kraju.

Wśród cymeliów zachował się jedyny w kraju egzemplarz dzieła z oryginalnym podpisem Dimitria Cantemira — Władcy. Jest to słownik łacińsko-grecki *Alessio de Sommavera* wydrukowany w Paryżu w 1708 r., datowany przez księcia Mołdawii, Dimitria Cantemira w 1710 roku (dotychczas nie ustalono, w jaki sposób go nabył).

Do unikalnych przekazów starego piśmiennictwa należą 8 inkunabułów, *Traktat arytmetyczny* włoskiego humanisty, Luca Paccioli, drukowany w Frascati w 1523 r., rzadki okaz edycji krytycznej dzieł Wergiliusza (Lyon 1529) z barwną, ręcznie wykonaną ikonografią, *Kosmografia* Sebastiana Münotera w języku francuskim z 1552, w której znajdują się informacje o krainach rumuńskich, dzieła Marcina Kromera, wydane przez Joannusa Oporinusa w Basel w 1555 r., liczne druki z czcionką aldyńską z XVI i XVII wieku, *Onomasticon (Vocabularium)* Juliusza Pallusa z 1502 r., dzieła Tucydidesa wydane w Basel w 1540 r., dzieła Platona wydane w Basel w 1534 r. i wiele innych.

Złota księga pamiątkowa Centralnej Biblioteki Uniwersyteckiej aż roi się od zachwyków, wyrażanych w niej przez poszukiwaczy „białych kruków” z kraju i z zagranicy. Wpisali się do niej m. in.: Spyros Melas — prezydent Akademii Greckiej, prof. Aleksiejew — znany radziecki filozof i logik, prof. Gustaw Karila — bizantolog z uniwersytetu w Upsali, prof. Dink Duk Dien — wietnamski chemik... Obraz biblioteki w świetle ich wpisów jest obrazem wielkiego ula nauki, z którego starzy i młodzi czerpią niejako miód wiedzy i prawdy przy pomocy wytrawnych bibliotekarzy.

Na obecnym etapie rozwoju szkolnictwa wyższego, postępu badań naukowych i potrzeby szybkiego wdrażania ich wyników znacznie wzrosły zadania bibliotek uniwersyteckich — instytucji, które mają wspierać proces dydaktyczny studentów, pomagać w prowadzeniu naukowych badań i upowszechniać najnowsze osiągnięcia nauk stosowanych. Realizując zadania w tym zakresie biblioteka udziela rocznie 50 tysięcy informacji bibliograficznych (ustnych i pisemnych), opracowuje i udostępnia na żądanie dokumentację naukową, czemu sprzyja przyjęty układ gromadzenia syntetycznego — według dziedzin i gałęzi wiedzy. W 1979 r. urządzono salę referencyjną z wolnym dostępem czytelnika do książek przy asyście bibliotekarza — specjalisty. Czytelnie dla studentów i pracowników naukowych posiadają bogate zbiory podręczne literatury fundamentalnej, łatwo dostępne dzięki układowi klasyfikacji przedmiotowej. Przewodnik biblioteczny znakomicie ułatwia nowo zapisanym czytelnikom poruszanie się po rozległym gmachu, informuje o zasobach oraz o sposobie korzystania z katalogów. Organizowane na początku każdego roku akademickiego spotkania bibliotekarzy ze studentami pierwszego roku studiów służą zjedna-

Fragment magazynu książek Centralnej Biblioteki Uniwersyteckiej im. M. Eminescu
w Jassach

niu nowych czytelników i umożliwiają im poznanie skomplikowanego organizmu, którym jest współczesna biblioteka naukowa.

Stały napływ licznych dokumentów informacji naukowej oraz potrzeba ich szybkiego opracowania i udostępniania stawiają przed współczesną biblioteką naukową zadanie zmodernizowania dotychczasowego systemu przepływu informacji, zapewniając zarazem warunki precyzyjnego i szybkiego włączania jej zasobów do krajowego systemu informacji techniczno-naukowej. Dokumenty informacji naukowej dla swej aktualności i kompletności muszą uwzględniać tematyczną bibliografię osiągnięć naukowych całego świata. Zorganizowana międzynarodowa wymiana publikacji naukowych z 60 krajami przyniosła tylko w 1979 r. plon w postaci przyły-

wu 3200 tomów literatury fachowej i 1165 tytułów czasopism. Realizacji tego programu sprzyja wypożyczalnia miejscowa, międzybiblioteczna i międzynarodowa, oddając znaczne usługi pracom badaczy.

Działalność informacyjno-naukowa wymaga jeszcze dalszego doskonalenia, zwłaszcza w zakresie rozszerzania zagranicznej wymiany wydawnictw naukowych.

Przewiduje się w najbliższej perspektywie włączenie Centralnej Biblioteki Uniwersyteckiej w ogólnonarodowy system informacji, wprowadzenie zmiany dotychczasowych technik pracy bibliotecznej poprzez automatyzację głównych procesów, jak opracowanie i udostępnianie zbiorów. Wiąże się to jednak z potrzebą rozbudowy gmachu o nowe skrzydło i większej automatyzacji z zastosowaniem maszyny numerycznej. Spełnienie tych wymogów zapewni nie tylko Centralnej Bibliotece Uniwersyteckiej im. M. Eminescu i bibliotekom wydziałowym warunki dalszego rozwoju, ale pozwoli przejść na nowy, wyższy poziom pracy, odpowiadający zapotrzebowaniu współczesnej nauki rumuńskiej.